

ДАНАС НА ПОЗОРЈУ

НЕДЕЉА, 31. мај 2026.

11.00 часова / Такмичарска селекција
ОКРУГЛИ СТО: ЗАШТО СЕ СМЕЈЕ?

12.00 часова (након Округлог стола критике) / СНП, горњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“
ДАНИ КЊИГЕ

Промоција позоришних издања

Боро Драшковић, *Сабрана дела*

(Прометеј Нови Сад, 2026)

Учествују: Боро Драшковић, Зоран Колунџија, Харис Пашовић,
Ана Радивојевић Здравковић и Зоран Максимовић

Неђо Осман, *Зелено је зелено је црвено*

(Прометеј Нови Сад, 2026)

Учествују: Неђо Осман и Зоран Колунџија

12.00 часова / СНП Камерна сцена

ПОЗОРЈЕ МЛАДИХ

Јавно читање радова студената драматургије

18.00 и 21.00 час / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“ (Публика је на сцени)

ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА

Милена Марковић

ШИНЕ

**Народно позориште Републике Српске Бања Лука
(Босна и Херцеговина – Република Српска)**

Режија: МИЛАН НЕШКОВИЋ

Драматургија: АЛЕКСАНДАР ВАСИЉЕВИЋ

Сценографија: ДРАГАНА ПУРКОВИЋ МАЏАН

Костимографија: МАРИЈА ТАВЧАР

Музички концепт, избор музике и аранжмани: БОРИС ШАВИЈА*

Музички сарадник: ДУШАН ПОКРАЈЧИЋ

Сценски покрет: ЕМИР ФЕЈЗИЋ

Лекторка: НАТАША КЕЦМАН

* аранжмане за нумере припремио Борис Шавија, осим за нумеру
„Вјеруј у љубав“ коју је аранжирао Душан Покрајчић

Улоге

Јунак: ДАНИЛО КЕРКЕЗ

Гадни: ИЛИЈА ИВАНОВИЋ

Дебил: ВОЈИН ТОПАЛОВИЋ

Весели: СЕНАД МИЛАНОВИЋ

Масни: АНАНДО ЧЕНИЋ

Рупица, Дјевојчица: АНЂЕЛА РАКОЧЕВИЋ

Рупица, Психолог: ДРАГАНА МАРИЋ

Рупица, Лака женска: АНЂЕЛА ТАСИЋ

Рупица, Заробљеница: ДАНА ПОЛЕТАН

Рупица, Медицинска сестра: САНДРА ПРАВУЉАЦ

Пецарош 1, Домородац 2: БОРИС ШАВИЈА

Пецарош 2, Домородац 1: ВЛАДИМИР ЂОРЂЕВИЋ

Представа траје 1 сат и 20 минута

ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА

ШИНЕ

РЕЧ СЕЛЕКТОРА

ШИНЕ, текст Милена Марковић, режија Милан Нешковић, Народно позориште Републике Српске Бања Лука (Босна и Херцеговина – Република Српска)

Поновни сусрет са „Шинама” Милене Марковић и даље веома снажно и болно прича о изгубљеној генерацији. Ликови ове драме одрастају за време и након ратних деведесетих година на простору бивше Југославије. У фрагментарној драмској форми пратимо судбину групе младића чији живот је обележен насиљем. Они нису само жртве насиља, већ и сами врше насиље над другима. Зло је обузело све ликове и развија се кроз време у општу агресивност. Агресија је свуда, у школи, на улици. Данас, ово велико дело наше позоришне литературе потврђује своју универзалност причајући о миру. О значају овакве драме највише говори управо та способност разумевања у другачијим друштвеним околностима, много година касније, када из вишеслојне структуре избија смисао мира, дубоке потребе за неоствареним спокојем и кључним састојком живота – љубављу. Наизглед грубо, љубав је присутна. У редитељској поставци, снажни замах писца, сведока нашег времена, само је још више добио на снази, ниједног тренутка не губећи фокус.

Ова метафора о насиљу изнова нас подсећа да и даље нисмо ништа учинили да свет око нас буде бољи него што јесте, али да нада увек постоји. Шине које воде у пропаст, данас дају наду.

Светислав Гонцић

СПИСАТЕЉИЦА

Нисам хтела да употребим рат и насиље као егзотичне украсе за западне очи. По мом мишљењу, западни „хуманистички“ став о рату на простору бивше Југославије, иако је нешто другачији, личи на занос мале девојчице која је заљубљена у лепу овчицу. Плакала би када би видела овчицу у кланици, али би увече с апетитом појела овчије котлете и тражила још. Лик жене у комаду није само жртва рата, већ и метафора њене жудње за љубављу.

(...) Тугујем за мојом бившом земљом, али не за пејзажима и градовима, тугујем за људима. Имала сам седам-

наест година када је све то почело. Пре тога сам доста путовала по Европи и по тој великој и лепој земљи која је била моја, сусретала сам се са својим људима. Затим су се појавили други. И у свакој малој држави бивше Југославије појавили су се исти проблеми, медиокритети и провинцијализам, који су људе друге лиге упућивали на њихове властите шине. А то су проблеми сада можда већи него некад у драми *Три сестре*. Где је Москва? А Беч? А Лондон? Да ли су ту или тамо негде?

(Поводом првог учешћа *Шина* на Стеријином позорју 2004)

Милена Марковић (Београд, 1974)

Песникиња, драмска списатељица и сценаристкиња. Редовна професорка Факултета драмских уметности у Београду. Од новембра 2024. године је дописни члан Српске академије наука и уметности.

Драме: Опера *Деца*, Народно позориште у Београду, 2022; *Ливада пуна таме*, Народно позориште у Београду, 2019; *Пет живота претужног Милутина*, Атеље 212, 2018; *Деца радости*, Атеље 212, 2016; *Брод за лутке*, Тар Színház (Мађарска), 2016; *Змајеубице*, Југословенско драмско позориште, 2014; *Павиљони, куда идем, одакле долазим и шта има за вечеру*, Black Tent Teatar (Токио), 2010; *Брод за лутке*, Словеначко народно позориште (Љубљана), 2009; *Брод за лутке*, Српско народно позориште Нови Сад, 2008; *Шума блиста*, Атеље 212, 2008; *Шине*, Тутта театар (Чикаго), 2007; *Un bateau pour les roupees*, Festival D'Avignon, 2006; *Наход Симеон*, Српско народно позориште, 2006; *Шине (Bühne)*, Aachen Theater, 2005; *Шума блиста*, Schauspielhaus Zürich, 2004; *Шине*, Југословенско драмско позориште, 2002; *Павиљони, или, куда идем одакле долазим и шта има за вечеру*, Југословенско драмско позориште, 2000.

Књижевне награде:

Роман *Деца*, НИН-ова награда за најбољи српски роман за 2021. годину.

Драмске награде:

Стеријине награда за текст савремене драме, *Змајеубице* (2015), *Брод за лутке* (2008) и *Наход Симеон* (2007); Специјална награда, Teatar М.В.Н. Беч (2001).

РЕЧ ДРАМАТУРГА

Драма *Шине* Милене Марковић, написана 2002. године, јесте једна од оних драма које вријеме тешко гази и које своју актуелност одржавају дужи низ година. Специфичним приступом структури драме, кроз једанаест сцена које је Милена написала, успјела је да нам прикаже три периода – пријератни, ратни и послератни. И управо кроз та три периода, на генијалан начин, понудила нам је широку лепезу ликова, који свој развојни лук детерминишу у зависности од ситуације у којој се налазе. Сажети велики број драмских ситуација у једној овако комплексној причи, прилика је да се упознамо са темама које муче ликове у тинејџерском, раном адолесцентском и каснијем животном, или зрелијем добу јунака који су протагонисти ове приче. Да ли се плаћају грешке из младости? Да ли су они унутрашњи емотивни ожиљ-

ци, исти као и они физички, који нам се намећу само зато што неко налаже да вјерујемо у то да смо подијељени, да нисмо сви људи од крви и меса, и да ли нам се пружи прилика да оправдамо своје гријехове?! Да ли нас је на крају Бог погледао, као што каже Јунак у овој драми?! Ово је прича о различитим врстама љубави и нади која се из велике немоћи, неснађености и неразумности рађа негдје на крају сваке сцене. А та нада увијек говори, можеш да промијениш. Не воде све 'шине' у пропаст, неке су само пут до просвјетљења.

Александар Васиљевић

ЕКС ЛИБРИС

ГАДНИ: Ел знаш шта се десило кад је Грбави први пут јебо.

ЈУНАК: Не сери.

ГАДНИ: Грбави јебо и добио неке бактерије.

ЈУНАК: Немој да сереш.

ГАДНИ: И сједи са пичком у соби и он стоји овако насред собе и гледа курац и каже – шта је ово.

ЈУНАК: Курац, ако ме очи не варају.

Смеју се.

Јунак закркља.

ЈУНАК: Боли ме, брате.

ГАДНИ: Идем да видим околу гдје су ови.

ЈУНАК: Иди.

ГАДНИ: Јеси сигуран.

ЈУНАК: Иди.

Гадни излази.

РУПИЦА: Је л' ти сад лакше?

ЈУНАК: Је л' знаш кад ће мени да буде лакше... Кад будем мртав, срећо, и окупан, па ми стара обуче одијело што самносио на свадби покојног буразера, то ми је једино одијело, знаш, па кад крену да се ређају сви око мог сандука па, као, плачу, није им добро, па ће онда шупци да се напију и рибе има да плачу, па ће онда да се искарају више него икад, срећо, и сутра на посао, ето тад ћу да будем срећан...

РУПИЦА: Ти мислиш да ћеш у комаду да одеш одавде...

ЈУНАК: У, сад си ме зајебала. Онда ће само да ми одрже опијело без свега овога срања и још грђе има да се напију, јефтинија варијанта, јеби га, ставиће у цијелу причу још двојицу, тројицу, јебем ли га и ту има да буде још већа зајебанција, па сутра на посао.

РУПИЦА: Знаш шта би ја хтјела? ЈУНАК: Реци, срећо.

РУПИЦА: Хтјела бих да напуним каду, да пустим музику, да обучем једну моју хаљину бијелу, добро ми стоји кад поцрним и одем.

ЈУНАК: Гдје да одеш?

РУПИЦА: На љуљашку.

РЕДИТЕЉ

Често чујемо да је Милена Марковић „чиста поезија“ у позоришту, али за сваког редитеља или глумца то значи нешто друго, интимно. За мене је Милена песникиња која осветљава оне просторе људске природе које силно желимо да сакријемо, а да не „упали светло“ осуде, суочавања и разоткривања. Она вешто креира драматичан контекст у којем је површност неодржива. Код ње се човек, хтео – не хтео, сам појави и испољи у најкрхкијем облику. Тако је текао и наш процес – једни другима пружили смо своје личне истине, желећи да људскошћу покоримо тај поетични, сурови свет, у којем се *Шине* догађају. И даље сам узбуђен пред чињеницом да ову представу радим са младим људима, који су се родили после завршетка ове приче. Немају никакво сећање на догађаје о којима драма говори. Посматрајући свет представе њиховим очима, непрестано се питам како смо допустили да се све то догоди. Јесмо ли икада суштински осветили шта нам се заправо догодило? Колико смо сами томе допринели? Или нас и даље мрзи учитељица и проблем није у нама? Одувек у позоришту постављамо многа питања, али данас знам један сигуран одговор: окружите се младошћу. Она је паметнија, лепша, искренија, по свему боља верзија свих нас.

Милан Нешковић

(Ваљево, 1985)

Позоришни редитељ и универзитетски професор. Студије позоришне режије завршио је на ФДУ у Београду, у класи Николе Јевтића и Алисе Стојановић. После *Краља Бетајнове* Ивана Цанкара и *Селестине* Фернанда де Рохаса, *Свети Георгије убија Аждаху* је његова

трећа представа у продукцији ЈДП.

У Србији и суседним земљама поставио је, између осталих, драме: *Швајцарска* (НП Бања Лука), *Маестро* и *Самоубица* (НП Сомбор), *Увела ружа* (НП Врање), *Прометејев пут* (Дорћол плац), *Мрешћење шарана* (Атеље 212), *Бела кафа*, *Код вечите славине* и *Нечиста крв* (НП Београд), *Берлински зид* и *Недеља, јуче, данас, сутра* (БДП), *Шоферу* (НП Ниш), 1915. (Крушевачко позориште), *Шине* (Gledališče Tartini, Пиран, Словенија), *Антигона* 1918. (СНП Нови Сад). У Театру Волков у Јарослављу у Русији, поставио је Нушићеву *Ожалошћену породицу*.

Награду „Љубомир Муци Драшкић“ коју додељују глумци добио је 2015.

Бави се педагошким радом на Академији уметности у Београду.

КРИТИКА

ДРАМСКИ КРИК ИЗГУБЉЕНЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ

Комад о изгубљеној генерацији којој није дато да нормално одрасте – генерацији која је умјесто живота добила рат, умјесто наде мржњу, а умјесто будућности само шине које воде у пропаст, отворио је нову, 96. позоришну сезону националног театра Српске. Како је записао Александар Васиљевић, драматург представе, драма *Шине*, која је написана 2002. године, једна је од оних драма које вријеме тешко гази и које своју актуелност одржавају дужи низ година.

„Специфичним приступом структури драме, кроз 11 сцена које је Милена написала, успјела је

да нам прикаже три периода: пријератни, ратни и послератни. И управо кроз та три периода на генијалан начин понудила нам је широку лепезу ликова, који свој развојни лук детерминишу у зависности од ситуације у којој се налазе. Сажети велики број драмских ситуација у једној комплексној причи прилика је да се упознамо са темама које муче ликове у тинејџерском, раном адолесцентском и каснијем животном добу јунака који су протагонисти ове приче», појаснио је Васиљевић.

А публика је, жаргонски речено, из прве руке могла да упозна јунаке ове приче јер је први пут у

Народном позоришту Републике Српске представа постављена камерно. Искусну и младу глумачку екипу *Шина* чине Данило Керкез, Сенад Милановић, Анандо Ченић, Илија Ивановић, Војин Топаловић, Анђела Тасић, Анђела Ракочевић, Сњежана Мишић, Дана Полетан, Сандра Правуљац, Борис Шавија и Владимир Ђорђевић.

Глумци на самом почетку на сцену ступају пјесмом (важно је напоменути да бенд који изводи сонгове на почетку представе и између сцена чини искључиво глумачка екипа и да се сваки тон изводи уживо), а затим нас представа даље уводи у свијет

без имена јер су јунаци представљени „именима“ Јунак, Гадни, Дебил, Весели, Масни, пецароши, домороци и Рупица (пет глумица игра дјевојчицу, психолога, лаку женску, заробљеницу и медицинску сестру).

И већ та „имена“ указују на универзалност и донекле на дехуманизацију ликова јер они немају лична имена – то су млади који одрастају у друштву пуном насиља, страха, сиромаштва и безнађа, у времену кад је све око њих нестабилно и разорено – породица, друштво, морал.

У првим сценама главне ликове видимо као средњошколце, делинквенте,

који се иживљавају једни над другима, али и над људима који их окружују, а кроз цијели ток представе и њихове животне улоге у ратном и послератном времену ово насиље само ће расти и добијати нове облике – вербално насиље, насиље над женама, сексуално насиље, насиље у рату – и (п)остати дио њих.

Свако од ових деструктивних понашања и насиља прати језик пун псовки, груб и директан, што комаду даје на аутентичности, али у одређеним моментима и шокира. Камерна поставка представе донекле брише границу између ликова и гледалаца који су заједно на сцени, појачава утисак реализма и ствара осјећај присности, те је публика у неким дијеловима представе блиски свједок не

само спољних него и унутрашњих стања ове изгубљене генерације која можда негде дубоко у себи вјерује у боље сутра. Сценски покрет и мизансцен, с обзиром на простор који нуди камерна сцена, сведени су, али ефектни, јер енергија долази из глумачке игре, из текста, из пјесама (неке од нумера које се могу чути су *Вук и овца* Љубивоја Ршумовића, *Вјеруј у љубав* Оливера Драгојевића, *Ја нисам рођена да живим сама* Ане Бекуте) те драмских пауза које говоре више од ријечи.

За сценографију представе задужена је Драгана Пурковић Маџан, костимограф је Марија Тавчар, лектор Наташа Кеџман и продуцент Никола Ђаковић. За музички концепт, избор музике и аранжмане задужен је Борис Шавија (осим за

нумеру *Вјеруј у љубав* коју је аранжирао Душан Покрајчић), док техничку подршку тиму пружају инспиратор Миодраг Маркићевић и суфлер Маја Калаба. Уз заједничко дјеловање са тимом који је представу радио иза сцене, ансамбл вјерно приказује ликове који су „на ивици“, код којих се осмијех и увреда смјењују брзином свјетлости, који игру претварају у насиље, али и оне који су у безнађу пронашли љубав и наду...

„Да ли се плаћају грешке из младости? Да ли су они унутрашњи емотивни ожиљци исти као и они физички, који нам се намећу само зато што неко налаже да вјерујемо у то да смо подијелени, да нисмо сви људи од крви и меса и да ли нам се пружи прилика да

оправдамо своје гријехове?! Да ли нас је на крају Бог погледао, као што каже Јунак у овој драми?! Ово је прича о различитим врстама љубави и нади која се из велике немоћи, неснађености и неразумности рађа негде на крају сваке сцене. А та нада увијек говори – можеш да промијениш. Не воде све ‘шине’ у пропаст, неке су само пут до просвјетљења“, ријечи су драматурга Васиљевића.

Шине су представа која можда није понудила одговоре на сва ова питања, али јесте снажно, емотивно и ангажовано позоришно искуство, јер нуди игру и дијалоге који се изговарају јасно, храбро и без уљепшавања.

Бојана Петковић
(Независне новине,
19. октобар 2025)

ИНТЕРВЈУ

Ђорђе Нешовић

Аутор и редитељ представе „Зашто се смеје?“
Народног позоришта Сомбор

КАД НЕ ЗНАШ ШТА ЋЕШ СА СТВАРНОШЋУ, НАПРАВИ ПРЕДСТАВУ

Разговарала Снежана Милетић

То што је о српској стварности направљено на десетине представа није могло да се реши њена пат позиција, али је зато једна представа о аутизму која је направљена у НП Сомбор, помогла да на сат и 45 минута постанемо људи који пажљиво слушају и покушавају да се ставе у ципеле једног бола који се вида свакодневном љубављу. О представи „Зашто се смеје?“ и томе из које је потребе настала, говори њен аутор и редитељ Ђорђе Нешовић.

„Кад не знаш шта ћеш са стварношћу, ти направи представу“, каже глумац који игра управо вас. Је ли помогло прављење представе о ономе с чим се човек тешко носи, али мора да се носи?

Сигурно да помаже и јесте био чудан момент када се једно лично искуство, кроз позоришни процес, из стварности пребацило на сцену. Било је необично и тешко, али и дирљиво и ослобађајуће. Стварно смо уживали кроз цео процес, свима је рад био јако емотиван, али смо били срећни и испуњени, јер смо волели то што радимо.

Како је изгледао сами почетак рада, од чега сте кренули, како сте глумце окупили око теме?

Кренуло је од разговора, филмова, књига, бројних материјала које смо гледали и слушали, причали... Упознали смо и сомборско Удружење за помоћ особама с аутизмом „Маслачак“, још неколико људи с аутизмом и њихове родитеље, много смо причали и размењивали размишљања на ту тему, своја искуства и онда се, кроз неке глумачке импровизације и радионице, кроз задатке које сам давао глумцима, почео гомилати материјал. Након тога, уследио је тренутак када смо почели да га филтрирамо и све спајамо у целину.

Фото: Ана Илић

Јесмо ли ми друштво које је способно за емпатију?
(Дуга пауза) Тешко питање, и немам одговор на њега. Заправо, сигуран сам да негде заправо јесмо, верујем да јесмо и нека то буде мој коначни одговор.

На које начине, и где проналазите емпатију, људскост и разумевање неопходне да се смислено постоји?

Конкретно за овај процес, то је моје одрастање, мој однос са млађим братом и мојим родитељима. То ми је било пуњење из кога је и настала ова представа. Иначе, ван позоришта, то је тешко наћи и мислим да се зато ми и бавимо позориштем јер ту проналазимо блискост и разумевање себе и других. Заправо, сваки рад у позоришту је покушај да се нешто објасни или разуме, па била то особа с аутизмом, Лејди Макбет или неки Нушићев лик. Ми се бавимо тим људским односима и личностима, тако позоришни ствараоци пуне батерије, али ван позоришног живота много је тешко да се нађу емпатија, људскост и разумевање. Имам утисак да се на то заборавља.

Током одрастања, стасавајући поред брата с аутизмом, јесте ли се осећали угроженим – јер и Ви сте били дете којем је била потребна пажња, а добар део пажње родитељи су усмеравали на Вашег брата. Како сте се носили с тим током одрастања?

Не сећам се да је у том смислу било нечега трауматичног. Из ове перспективе, кад гледам на то време, немам осећај да је то нека траума или да сам био запостављен. Већ од малих ногу, по свом карактеру, био сам доста самосталан. Доста рано сам почео да чувам брата кад моји нису

ту, то је у нашој породици било нормално, није се знало за другачије, нити је мени то другачије недостајало. Било је и логично да друго дете које је стигло у породицу, добије мало више пажње од старијег детета, породица просто мало подетињи за њим, окрене се ка њему. Ја сам срећан што су моји родитељи успели да сачувају нашу породицу и да подједнако срећно одгајају и мене и мог брата.

Једна мајка у представи, која има аутистично дете изговара једну заиста потресну реченицу – она каже да жели да њен син умре сат времена пре ње. То је реченица из реалног живота?

То је реченица из песме Милене Марковић. Цео тај део је из Милениног романа „Деца“, из њене поезије. Током процеса смо неколико пута причали телефоном и доста ми је значило Миленино искуство – она је мајка и има одговоре на питања која постављам као аутор и редитељ. Милена је нека друга страна тога, друга поетика, други стил, други угао и доста је важно у контексту ове представе да имамо тај глас. Ту сам сцену баш хтео да посветим мајкама. Сматрао сам да треба да постоји и та перспектива у представи. Не бих био миран да је то била прича само из мог угла.

Ми се често из незнања бојимо многих ствари, а вероватно из незнања имамо и такав потискивачки однос према аутизму, према особама с аутизмом?

Људи заиста знају мало о томе, чудно им је јер је непознато, истраживали смо током процеса настанка представе шта људи знају о аутизму – па врло мало: знају из

Фото: Ана Илић

холивудских серија и филмова, нешто мало из књижевности... Сад је посебна тема аутизам крајње генијалних људи – математичара, уметника... Понекад се о тој теми говори из угла распада породице, али ја нисам хтео ни једно, ни друго, већ да моја представа прикаже личан однос према томе. У нашој је породици било јако лепих тренутака и јако тешких, а све је то живот. То је заједничко свакој породици. Моја идеја је била да покажем да је то живот као и сваки други. Ово није представа о аутизму, већ о породичним односима, о љубави, разумевању и споразумевању. Хтео сам то да приближим људима као један исечак из свакодневног живота, да виде да је то свакодневно, животно – део свих нас.

Шта Вас још занима у позоришту, чиме бисте се наредно бавили?

Нисам сигуран да бих то прецизно могао да кажем јер никад нисам имао само једно усмерење, да је моје позориште баш то нешто. Постоје неке теме које ме дирају и покрећу и онда се текстови сами намећу, као и саме продукцијске околности. Одабири се онда спонтано дешавају, али увек су то били текстови који ме се тичу,

Је ли тешко или лако доћи до управе неког позоришта кад си млад редитељ и понудити им се? Треба ли посебна интелигенција за то?

Ја немам ту нит, нити способност да вучем управнике за рукав да ме узму, а то ми није ни ок да се ради. Све што сам радио било је по препоруци: или су гледали моју представу, или чули за неку моју представу, или им је био интересантан мој рад.

Колико се ово позоријанско извођење разликовало од сомборских? У Сомбору вас може гледати мање људи.

Чини ми се да је унеколико било другачије. У сомборском позоришту публика је на самој сцени, али и у гледалишту и на балкону, и заправо представа има потпуно другачију перспективу, самим тим што се добија и другачији осећај због изгледа позоришне зграде у Сомбору.

На крају представе Ваш брат проговара – макар у представи кад не може заправо, прогова онако како сте ви хтели да говори. Како сте одабрали реченице које изговара?

Покушао сам да уђем у перспективу мог брата и онога што је њему важно. Све реченице које он изговара у представи везане су за његово понашање, за његове особине, али нисам хтео да оне звуче реалистично, па их глумац који га игра изговара с поетским потенцијалом.

Је ли ваша породица гледала представу?

Да, да, и мама и тата.

ОКРУГЛИ СТО

ЗАШТО СЕ СМЕЈЕ?

ХРОНИКЕ РАЗЛИЧИТОСТИ

Округлом столу о ауторском пројекту *Зашто се смеје?* у режији **Ђорђа Нешовића** и драматизацији **Слободана Обрадовића** (Народно позориште Сомбор) присуствовали су **Ђорђе Нешовић**, **Александар Ристоски**, **Срђан Алексић** и **Милош Лазић**. Округли сто водила је **Дивна Стојанов**.

Редитељ **Ђорђе Нешовић** је објаснио одабир материјала и спајање личног са фикцијом. Навео је да су у процес кренули без драмског текста, уз помоћ удружења „Маслачак” у Сомбору, користећи његову личну причу, делове романа *Деца* Милене Марковић и књигу *Родитељи пишу*. Нагласио је да се

ствари, терету родитеља деце са аутизмом, те је питала зашто је било важно имати две такве приче. **Нешовић** је истакао да су приче слагане кроз више углова: ужу породицу, ширу породицу и друштвени контекст. Било је важно приказати угао оца из књиге *Родитељи пишу* који говори о породичним ломовима и разводу, док је део Милене Марковић унесен да би се прича заокружила из угла мајке. Наглашено је да је систем за сву децу исти, а да је кључна разлика у односу заједнице према детету.

На питање зашто глумац **Милош Лазић** игра и наратора и особу са аутизмом, **Нешовић** је одговорио да то није била првобитна намера, али да је током рада било јасно да ће се лик Павла одвојити, што му је било важније од одвајања родитеља, уз реплику „један дечак, две приче”.

Глумац **Милош Лазић** је навео да његова улога заступа перспективу старијег брата у патријар-

халној заједници и његов заштитнички однос. Нагласио је да осећа велику одговорност према ликовима које тумачи и указао на симболику датума из представе који се поклапају са његовим приватним животом. На тезу да на сцени не гледамо имитацију живота већ аутентичан нови лик, **Лазић** је одговорио да му је било важно да причу исприча кроз мале, филигрантске детаље. Осврнуо се на крај представе као позоришну могућност да се деси оно што је у реалности немогуће.

Дивна Стојанов је констатовала да представа не перпетуира стереотипе и не изазива сажаљење, те је питала како су грађени ломови и стрпљење **Сашиног оца**. Глумац **Срђан Алексић** је истакао да је рад на пројекту за њега био потпуно ново искуство и да током процеса није имао проблема са доношењем очевог стрпљења, нагласивши важност сценске истине која је отишла даље од личне приче редитеља.

Глумац **Александар Ристоски** је говорио о сценском покрету, с обзиром на то да његов лик не говори до самог краја. Навео је да му је од почетка било важно да се аутизам не види, а да му је као упориште послужила реченица из материјала: „аутистичне особе свет посматрају из детаља”. Преко ње је изградио концепт „неприсутне присутности” и инфантилних покрета који се дешавају изненада, без најаве.

Иван Меденица је истакао заједничку игру сомбор-

Гласање публике за најбољу представу
ЗАШТО СЕ СМЕЈЕ? – 4.59

Гласање публике за најбољу представу
ПРОФЕСИОНАЛАЦ – 4.77

Разговор је отворила **Дивна Стојанов** указавши на три интимне хронике у представи. Навела је да причу води **Сашин брат** и да се кроз њу приказују институционалне баријере, те да представа проналази меру између друштвених околности и прихватања различитости. Моћ позоришта у овом комаду упоредила је са филмом *Хамнет*.

ансамбл није задржавао само на његовој интими, већ су спојили личне приче глумаца са материјалима удружења. **Нешовић** је напоменуо да је прича коју изводи **Ана Рудакијевић** једина остала у изворном стилу Милене Марковић.

Дивна Стојанов је указала да делови Милене Марковић и књиге *Родитељи пишу* говоре о идентичној

Фото: Срђан Дорошки

Фото: Ана Илић

ског ансамбла и повукао паралелу са филмом *Били Елиот* као симболом искакања појединца из оквира заједнице. Навео је да Сашини скокови по трамболини представљају стилизацију која не показује инфериорност, већ супериорност тог лика, чиме он стиче право на различитост. Меденица је додао да је лик приказан као јунак очишћен од негативних страна, попут агресије. Међутим, изнео је замерку на крају представе, оценивши да тренутак када Саша проговори делује као антиклимакс. Према његовом мишљењу, сам текст је недовољно јак, па је чин скакања по трамболини знатно моћнији од онога што је изговорено. Нагласио је да је проблем у томе *шта* се каже, а не *и*то се каже. На крају је закључио да је за финални монолог био потребан већи степен естетизације и да би стихови Милене Марковић били бољи избор. **Дивна Стојанов** се надовезала на мотив монолога, истичући да моћ позоришта лежи управо у томе што Саша на крају проговара, чиме се отвара питање одговорности и онога што се налази у његовој глави.

Ђорђе Нешовић је одговорио да је осећао велику одговорност при писању тог монолога. Нагласио је да није желео психологизацију, већ естетски и поетизован приказ унутрашњих осећања и потребе за љубављу. Поновио је да се у представи не игра аутизам и да је стилизација била најзахтевнији део процеса, поменувши и коришћење документарног снимка од пре двадесет година, када је снимао свог млађег брата.

Светислав Јованов је напоменуо да представу гледа други пут и истакао да се њена радња креће по самој ивици, али веома дискретно. Изнео је тезу да је „нормалност” у друштву заправо само владајући терор, похваливши глуму Александра Ристоског која је у овом извођењу добила нове валере. Јованов је нагласио да завршни говор дечака на крају представе не схвата као пуки коментар, већ као чин идентификације са

несвесним. У томе је препознао директан, иако можда несвестан омаж лику дечака Зорана из комада *Ослобођење Скопља*.

Магдалина Обрадовић је упутила позив публици на јавна читања студента драматургије. Она је истакла важност афирмације домаћег текста младих аутора и изразила жељу да студентски програм у наредним издањима Стеријиног позорја буде више пропраћен.

Лука Кеџман је честитао сомборском ансамблу и констатовао да је за представу одабрана изузетно тешка тема. Он је указао на специфичност ове поставке, наводећи да је свака од три приказане приче заправо затворена целина за себе и да је у овом случају једино аутор директно и интимно упознат са материјом.

Моника Ромић је захвалила Народном позоришту Сомбор и нагласила неопходност постојања представе са оваквом тематиком. Она је нагласила друштвени значај комада, истичући његово дејство на публику која након одгледане представе из позоришне сале излази промењена.

Владимир Бељић

Фото: Срђан Дорошки

Трибина поводом 70 година Стеријиног позорја:
Позорје из визуре селектора фестивала

ПОЗОРЈЕ КАО ПОПРИШТЕ ДИЈАЛОГА И ВРЕДНИХ РАСПРАВА

Значај, утицај, промене, преломне године, препреке, потешкоће, радости, дилеме, сјај, успеси и падови једног од најважнијих фестивала у региону, Стеријиног позорја, а кроз обликовање његовог програма биле су, између осталог, теме јучерашње Трибине поводом 70 година Стеријиног позорја, под називом „Позорје из визуре селектора фестивала“

О визири и искуствима на месту селектора који су у претходне три деценије обликовали програм Позорја, говорили су **Александра Гловацки**, **Ана Тасић**, **Марина Миливојевић Мађарев**, **Мирослав Радоњић** (селектор и модератор Трибине), **Иван Меденица**, **Александар Милосављевић**, **Ксенија Радуловић** и **Светислав Гонцић**, селектор овогодишњих Игара. Не може се пренебрећи чињеница, то је јасно показао и тематски разнолик садржај разговора, да је потребно много више времена од трајања једне трибине, да се кажу, расветле и анализирају све околности које су пратиле године постојања, развој праваца,

промене и садржај фестивала, те рад сваког од селектора.

Посебно су акцентоване теме домаћег драмског текста (шта је домаћи драмски текст, треба ли га гледати кроз језик којим је писан или земљу у којој аутор ствара); шта ће бити са Круговима у наредним годинама и хоће ли се, након обуставе овог програма условљене беспарицом, међународна селекција Кругови вратити као део Позорја...

Селектори

Александар Милосављевић (1995–1996),
Иван Меденица (2003–2007, „Кругови“ 2008),
Александра Гловацки (2010),
Ана Тасић (2010),
Ксенија Радуловић (2011–2012),
Марина Миливојевић Мађарев (2015–2016),
Мирослав Радоњић (2017),
Ана Тасић (2024–2025),
Светислав Гонцић (2026)

Модератор трибине **Мирослав Радоњић**, изразивши уверење да ће бити још прилике да се о овој теми разговара, истакао је оквир који је, између осталог, условио след догађаја током историје Позорја: „Стеријино позорје успело је да надживи државу у којој је настало након распада Југославије деведесетих – и питања, а шта сада – умни људи су нашли модус да Позорје преживи, фестивал се није прекидао ни за

Фото: Срђан Дорошки

време НАТО бомбардовања, нити епидемије ковида. Друштвено-историјске околности, од оснивања фестивала до сада, биле су, у сваком смислу, ехо који се морао чути на седамдесетогодишњем путу Стеријиног позорја.“ Радоњић је посебно нагласио да улога Стеријиног позорја није да лечи позориште, нити да намеће репертоарску политику.

– Кад размишљам о Позорју не могу да побегнем од чињенице да сам стасавао у земљи у којој су постојали Стеријино позорје и сарајевски МЕС – рекао је **Александар Милосављевић**. – Уз сво уважавање Позорја, рекао бих да је МЕС нудио више изазова, јер се није ослањао само на текст драме, већ су на тај фестивал, пре свега, биране и долазиле добре представе. Том идејом да се Стеријино позорје прошири заражен сам управо на МЕС-у. Позорје је увек било предмет политичког утицаја, свака гарнитура желела је да га контролише, као и поље „рата“ између драмских писаца и редитеља. Деведесетих, када долазим у позицију да бирам, уз велику подршку Јована Христића и Милете Радовановића, покушао сам да „раздрмам причу“. Нажалост, нисам могао да доведем неке представе које нису настале по домаћем драмском тексту, сматрао сам да су представе за децу биле скрајнуте... Појавила се група младих аутора, попут Јагоша Марковића, који су правили чаролије – имао сам могућност да проширим дијапазон онога што се приказује. Иван Меденица отвара простор и за иностране представе и Стеријино позорје постаје озбиљан репрезент онога што се дешава у позоришном животу у окружењу, у Европи, а посебно значајно, и у немачком театру... За време мог селекторског рада нису настали, или нису инсценирани текстови читаве једне генерације, углавном су се играли Нушић и Стерија, а алузије су се односиле на 90-те године. Када је за селекторку дошла Даринка Николић, грунули су текстови савремене епохе домаћег драмског списатељства.

Милосављевић је нагласио да је „у овом тренутку важно да Стеријино позорје преживи. Јер, „сведоци смо да на челу неких позоришта и позоришних институција имамо некомпетентне особе, за шта нису криви они, али нисмо ни ми...“ – Уверен сам, рекао је Милосављевић, да Нови Сад може да буде наш позоришни Единбург, има капацитет и могао би да буде та врста средишта. У Нови Сад су, када је дијапазон био шири, долазили театролози из целе Европе да виде шта то ми имамо и на који начин се то из окружења и света прелама на ове просторе. Позорје је било заиста простор истинског дијалога и поприште вредних расправа – рекао је Милосављевић.

Радоњић је подсетио на речи једног од оснивача Југословенских позоришни игара Колета Чашула поводом 50. година Стеријиног Позорја – „Нови Сад је надрастао властите координате и постао надград...“ Радоњић је затим говорио о важном тренутку када је, након ширег дијалога, донета одлука да се концепција Позорја прошири тако што ће се за најзначајније награде борити сви учесници фестивала.

Фото: Срђан Дорошки

– У животу често долазимо у ситуацију када кажемо, „ех, да ми је накнадна памет“. Кад у том контексту размишљам о Стеријиним позорју сада, могу рећи да бих опет урадио све као што сам и урадио – рекао је **Иван Меденица**. – Иницирао сам промене уз широку сарадњу са другима. Моја прва идеја је да се национални културни идентитет не може преиспитивати ако се затворимо у сопствене атаре. Када је престала да постоји Југославија и тај контекст Позорја, Кругови су настали са идејом да можемо да се отворимо за још шири контекст. У моје време нису долазиле само представе из ЈУ региона, већ и из Немачке, Литваније... Кругови су били добар наслов за тај концепт, добио сам велику подршку Мирјане Марковиновић, Микија Радоњића, Милете Радовановића, хвала им на томе.

Меденица је подсетио и на период када је „имао срећу да ради за време највећег успона Биљане Србљановић, чије драме су почеле да се играју у целом свету, као и Милене Марковић. То су биле године потпуне феминизације српског драмског писма“... Меденица сматра и да „у свим земљама радикалне реформе трају док траје онај ко их је увео“, додавши да „овде свака реформа траје пет година, а његова у оквиру Стеријиног позорја траје двадесет, на чему је захвалан“.

– Уверен сам да је разлог што ове године нема Кругова финансијске природе, али треба имати на уму да финансијска цензура није нимало наивнија од политичке, рекао је **Меденица**.

– То је само најјава, додао је **Милосављевић**.

– Надам се да неће бити тако. Поново затварање у сопствени атар је резултанта данашњих политички дешавања – држава је уништила Битеф, имамо најгоре министре културе у историји, треба бити велики маг и направити толико погрешних потеза... У свим земљама радикалне реформе трају док траје онај ко их је увео, сматра **Меденица**.

Радоњић је у разговору најавио период када се „делила“ селекција између Ане Тасић, Александре Гловацки и Николе Завишића, који је био задужен за Кругове (чији нослов је накратко био промењен у Другови, по идеји Ивана Лалића).

Фото: Срђан Дорошки

– У првом периоду када сам била селекторка 2010. одгледала сам 40 праизведби, а након тога у другом наврату 2024/2025. тај број се смањио на 15 савремених драма, продукција је била три пута мања – рекла је **Ана Тасић**, истакавши да је продукција савремене српске драме велики проблем и да је те 2024. била много већа продукција ван граница Србије, у БиХ, Словенији и Хрватској, што је забрињавајућа чињеница за српско позориште.

Александра Гловацки сматра да је њихово „време три селектора, после првог југословенског, други златан период.“ Она је подсетила да су „у време када је уведена Стеријина награда за драмски текст морали да прочитају 170 текстова нових драма, те да су оне брижљиво дуго чуване док нису угледале светло дана, а да су се радње тих драма углавном дешавале у кафани“! Она је посебно нагласила своје задовољство што је на Стеријином позорју дала шансу Ивору Мартинићу, који је касније направио велику светску каријеру.

Александра Гловацки и Ана Тасић рекле су да је било велико уживање радити утроје и у овој комбинацији, јер је лакше радити у тиму и делити одговорност.

Ксенија Радуловић је говорила о свом периоду, времену када је враћена позиција уметничког директора, а да се о Стеријином позорју из конзервативних али и либералних кругова „јак много блебетало, хистерисало и кркетало без аргументације“.

– У моје време никаквих притисака са стране и сугестија није било, без обзира на увођење нових позоришних форми и критичко ангажовање у односу на ситуацију у друштву. Кад је реч о променама, треба рећи да људи имају отпор према променама, јер промене не дају никакву гаранцију да ће успети да се снађе. Стеријино позорје је све то савладало најбоље што је умело. Да, држали смо главу изнад воде. Позорје је било платформа унутар културе, као студија случаја за анализу ширег друштвеног процеса, сматра Ксенија Радуловић.

Марина Миливојевић Мађарев истакла је да је „важна мисија Стеријиног позорја била инсистирање на интеграцији југословенске културе“. Изнела је и став да „позоришта морају да негују драмске писце, да би их уопште имали“.

– Средином седамдесетих редитељи су почели слободније да се односе према драмском тексту, редитељи су тако постали заправо аутори, сматра **Марина Миливојевић Мађарев**. Навела је пример представе *Језик коначке*, јер се, док је била селекторка, „ломило питање ко је заправо аутор у позоришту“. Она је оценила драгоценим то што се „преко Кругова Стеријино позорје вратило југословенској линији“.

– Мислим да се налазимо на крају развоја првог концепта грађанског друштва и можда већ треба да се спремимо за ново време. Ако је тако, Стеријино позорје је референтна тачка у тој временској вертикали. Треба да се посветимо Позорју и одржимо креативни пламен на сцени, рекао је селектор 71. Стеријиног позорја **Светислав Гонцић**, додавши да је „срећан што није био селектор у време пуног заноса социјализма“. – Одгледао сам као селектор 40 представа и видео да има јако добрих младих драмских писаца, што казује да постоје млади људи који потпуно другачије перципирају. У том смислу мој задатак је мање био избор, а више задовољство.

Фото: Срђан Дорошки

Жељко Хубач је оценио да је врло индикативан тренутак у коме се ова трибина одржава. Он је, на констатацију Александра Милосављевића да у публици нема много челника позоришних кућа, рекао да „највећи број директора позоришта не одлучује о репертоару, чак да они нису ни културни радници, већ евентуално директори библиотека!“

Лука Кецман је поставио питање „да ли се Стеријино позорје одвојило од осталих и свело само на представе позоришта из Новог Сада и Београда“. Такође је констатовао да овде „сви говоре о домаћој драми, док он говори о српској драми“ и у том контексту је навео пример и поставио питање присуства новосадског писца Ласла Вегела по чијим текстовима на мађарском језику су се играле неке представе доведене на Стеријино позорје. **Мирослав Радоњић** је на то одговорио да Позорје „јесте позоришни фестивал са богатим националним програмом, те да он остаје фестивал домаћих аутора који пишу и на српском и на мађарском језику“.

Бранислава Опрановић

ДЕВЕДЕСЕТЕ И СТЕРИЈИНО ПОЗОРЈЕ: ФРАГМЕНТИ

Пише Мина Милошевић

Рат. Позориште у доба рата. Танки билтени, а у њима – већи број страна посвећених спонзорима Позорја него садржају Позорја. Садржај текстова згуснут тако да заузме што мање страна. Сиромаштво.

Милета Радовановић, директор Стеријиног позорја, 1992. отвара Позорје следећим речима:

„Говорило се, с разлогом, убеђено се тврдило, да је немогуће замислити театарски живот без Позорја. Данас у неким деловима те чемерне, разорене Југославије нема више ни позоришних зграда, ни позоришних представа, а живот је постао најјефтинија ствар, или је на мукама за које се није знало. А шта је с Позорјем? Оно настоји да опстане упркос свему, оно, ево, живи и без те Југославије која му је скоро четири деценије била оквир. Једни су му окренули леђа. Кажу – својом вољом, иако су до јуче неки од њих с великом преданошћу креирали програме Позорја, па се, можда, понекоме чинило и да је оно незамисливо без њих. Други му не могу доћи, јер им је овај бесмислени, крвави и прљави грађански рат затворио све излазе. Верујем да ће свих ових дана наше мисли, сећања и стрепње њима посебно бити окренути.

Позорје се, дакле, упркос свему, отвара данас по 37. Пут, и то у најтежој, најнеизвеснијој, најтрагичнијој години свога постојања, у години када се на просторијама његове дојучерашње Југославије руше храмови богиње Талије, храмови културе и споменици културе, божји храмови и људски домови, када се и живот и све што је он створио сурово и беспошtedно сатири и разара, када се патње и страдање шире као неугасиви пожар... (...)

Као што је било природно што је Стеријино позорје настало и опстало у Новом Саду, у колевци препородног театра југословенских народа, природно је и што Позорје целином својих разноврсних програма упорно, стрпљиво и одлучно на све изазове, недаће и распемености одговара ширином, отвореношћу, толеранцијом, достојанством.”

Године 1994. Мира Бањац отворила је Позорје следећим речима: „У време кризе одговорности речи, осећам се мање почашћеном, а више одговорном за речи које треба вечерас рећи.

Док разум чека своју прилику, не острашћујмо се у речима без покрића. Сачувајмо ово мало душе.

Ако нас већ време тера да политички морамо мислити, немојмо политички говорити. То је ружан језик. А кад је реч о позоришту, немојмо уситнити оно што је крупно и вечно заборавити крилатицу: 'хлеба и игара.'”

Фото: Сцена из представре *Лукреција или ти Ждѐро* (Непознати которски аутор из XVII века), 1995. Позориште на теразијама, Београд

1995.

Позорје више није југословенско, већ постаје српско – то је јасно и по самом ћириличном писму којим је билтен штампан.

На почетним страницама билтена Стеријиног позорја из 1995. налазе се речи хрватског глумца, редитеља и писца Бранка Плеше:

„[40. Позорје] одржаће се у петој години калварије српског народа. [...] Док се српски народ западно од Дрине, као и 1941, [...] бори за голи опстанак на вековним огњиштима, против истих усташких постројби и ханџар-дивизија, али сада жестоко наоружаних са Запада и од источног муслиманског фундаментализма.“

На трибини под називом „Стеријино позорје: јуче, данас, сутра“ водиле су се расправе о осећањима према раскиду са другим бившим југословенским републикама.

Јавила су се горка осећања везана за раскид са старим колегама сународницима код писца Синише Ковачевића, који је рекао да нам неће недостајати „лепе Виде“ и Југославија, и да је српска драма таква да јој нема премца у Европи. Али касније, Ковачевић је ипак признао и тужна осећања поводом раскола Југославије и југословенства Позорја: „Мени лично ће недостајати Стефановски и Брешан.“

Потом је Вида Огњеновић са мало оптимизма закључила трибину рекавши да се границе културе, срећом, не поклапају са државним границама.

Најпопуларнија представа те године на Позорју била је *Лукреција или Ждѐро* непознатог которског аутора у режији Јагоша Марковића, комедија са љубавним заплетом и срећним крајем. Позорје је тих година, чини се, имало и ескапистичку улогу, која је можда помогла да се ћути о политици, а можда и пружила утеху и сачувала разум.

СУТРА НА ПОЗОРЈУ

ПОНЕДЕЉАК, 1. јун 2026.

11.00 часова / Такмичарска селекција
ОКРУГЛИ СТО: ШИНЕ

12.00 часова (након Округлог стола критике) / СНП, горњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“
ДАНИ КЊИГЕ
Промоција позоришних издања

Монографија 70 година Дјечијег позоришта Републике Српске
(Дјечије позориште Републике Српске Бања Лука, 2026)
Учествују: Љиљана Лабовић Маринковић, Лука Кеџман и Зоран Максимовић

17.00 и 21.00 час / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“ (Публика је на сцени)
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА

МОЈЕ ПОЗОРИШТЕ

Ауторски пројекат Бориса Лијешевића
Атеље 212 Београд

19.00 часова / Новосадско позориште / Újvidéki Színház
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА

БЕЗ БУКЕ ОД ДВА ДО ШЕСТ

Текст: Софија Димитријевић
Режија: Тара Митровић
Хартефакт кућа Београд

ЗА ДИГИТАЛНИ ПРИСТУП
БИЛТЕНУ КОРИСТИТЕ

